

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Complectens Quæstiones, Qvæ Dispvatæ Dicvntvr, & Quæstiones
Quodlibetales, siue Placitorum eiusdem S. Thomæ

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

3 Vtrum anima accipiat species a rebus quæ sunt extra eam.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72780](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72780)

primo intendit in opere. Agens autē quilibet principaliter intendit in opere id quod perfectius est: natura autem speciei est perfectissimum in vnoquoque individuo, per ipsam enim duplex imperfectio perficitur, imperfectio scilicet materia quae est singularitatis principium, quae cum sit in potentia ad formam speciei, perficitur quando naturā speciei consequitur: & iterum imperfectio formae generalis, quae se habet ad differentias specificas in potentia, ut materia ad formam, unde species specialissima est primo in intentione naturae, ut patet per Avic. in prin. suae met. Non enim natura intendit principaliter generare Sortem, alias destructo Sorte ordo & intentio naturae periret: intendit autem in Sorte generare hominem. Similiter non intendit principaliter generare animal, alioquin quiesceret eius actio, quando ad naturam animalis perduxisset, cum tamen in individuo generato prius compleatur natura animalis quam hominis, ut patet in 16. de animalibus: non autem prius est homo quam hic homo. Unde exemplar quod est in mente divina primo naturam speciei respicit in qualibet creatura.

Ad primum ergo dicendum, quod id quod est primum in intentione, est ultimum in executione. Unde quamvis natura primo intendat generare hominem, per prius tamen generatur hic homo. Non enim homo generatur nisi per hoc quod hic homo generatur: & propter hoc etiam in definitione id est de se, secundum eas oritur omne quod oritur quantum ad viam executionis, in qua singularia sunt primum.

Secundum quod in contrarium obicitur, conceditur.

QV AESTIO II.

DEINDE quaeritur de his quae pertinent ad naturam creatam.

¶ Et primo, De his quae pertinent ad animam humanam.

¶ Secundo, De his quae pertinent ad corpus.

¶ Circa primum quaeruntur duo.

¶ Primo, Vtrum anima accipiat species quibus cognoscit, a rebus quae sunt extra eam.

¶ Secundo, Quomodo charitas, vel quilibet alius habitus a non habente cognoscatur.

ARTICVLVS III.

Vtrum anima accipiat species a rebus quae sunt extra eam.

AD PRIMUM sic proceditur. Videtur quod anima non accipiat species a rebus quae sunt extra eam. Dicit enim Aug. 12. super Gen. Imaginem corporis non corpus in spiritu, sed ipse spiritus in seipso facit eeleritate mirabili: non autem eam in seipso faceret si a rebus exterioribus eam acciperet, ergo anima non accipit a rebus species quibus cognoscit. ¶ 2. Prae. Eius solius est dimensionem a re dimensionata abstrahere, cuius est dimensionem corporibus dare, quod est soli creatoris: sed ad hoc quod species a rebus accipiat in anima, oportet quod ab ipsa specie dimensionem separentur, quia in rebus extra animam habent esse dimensionale, non autem in anima, maxime quantum ad intellectum, ergo anima non potest accipere species a rebus sensibilibus. In contrariuza vñ esse tota philosophorum do-

ctrina, quae sensum a sensibilibus imaginationē a sensu, intellectum a phantasmatibus accipere fatetur.

RESPON. Dicendum, quod anima humana similitudines rerum quibus cognoscit, accipit a rebus illo modo accipiendi quo patiens accipit ab agente, quod non est intelligendum quasi agens insitiat in patiens eandem numero speciem quam habet in seipso, sed generat sui similem educendo de potentia in actum, & per hunc modum dicitur species coloris deferri a corpore colorato ad visum: sed in agentibus & patientibus distinguendum est. Est enim quoddam agens, quod de se sufficiens est ad inducendum formam suam in patiens, sicut ignis de se sufficit ad calefaciendum. Quoddam vero agens est, quod non sufficit de se ad inducendum formam suam in patiens, nisi superueniat aliud agens, sicut calor ignis non sufficit ad completum actionem nutritionis, nisi per virtutem animae nutritivae, ubi virtus animae nutritivae est principaliter agens, calor vero igneus instrumentaliter. Similiter etiam est diversitas ex parte patientium. Quoddam enim est patiens, quod in nullo cooperatur agenti, sicut lapis cum sursum proicitur, vel lignum cum ex eo fit scānum. Quoddam vero patiens est, quod cooperatur agenti, sicut lapis cum deorsum proicitur, & corpus hominis cum sanatur per artem, & secundum hoc res quae sunt extra animam, tripliciter se habent ad diversas animae potētiās: ad sensus enim exteriores se habent sicut agentia sufficientia, quibus patientia non cooperantur, sed recipiunt tantum. Quod autem color per se non possit mouere visum nisi lux superueniat, non est contra hoc quod dictum est, quia tam color quam lux inter ea quae sunt extra animam, computantur. Sensus autem exteriores suscipiunt tantum a rebus per modum patiendi, sine hoc quod aliquid cooperentur ad sui formationem, quamvis iam formati habeant propriam operationem, quae est iudicium de propriis obiectis, sed ad imaginationem res quae sunt extra animam comparantur ut agentia sufficientia. Actio enim rei sensibilis non fit in sensu, sed ulterius pertingit vsque ad phantasiam, sive imaginationē, tamen imaginatio est patiens quod cooperat agenti. Ipsa enim imaginatio format sibi aliquarum rerum similitudines, quas nunquam sensu percipit: ex his tamen quae sensu recipiuntur componendo ea & diuidendo, sicut imaginamur montes aureos, quos nunquam vidimus ex hoc quod vidimus aurum & montes, sed ad intellectum possibilem comparantur res sicut agentia insufficientia. Actio enim ipsarum rerum sensibilium nec etiam in imaginatione sistit, sed phantasmatibus ulterius mouent intellectum possibilem, non autem ad hoc quod ex seipsis sufficienter, cum sint in potentia intelligibilia, intellectus autem non mouetur nisi ab intelligibili in actu. Unde oportet quod superueniat actio intellectus agentis, cuius illustratione phantasmatibus sunt intelligibilia in actu, sicut illustratione lucis corporalis sunt colores visibiles actu: & sic patet quod intellectus agens est principale agens, quod agit rerum similitudines in intellectu possibili. Phantasmatibus autem quae a rebus exterioribus accipiuntur, sunt quasi agentia instrumentalia: intellectus enim possibilis comparatur ad res quarum notitiā recipit, sicut patiens quod cooperatur agenti. Multo magis potest intellectus formare quidditatem rei quae non cecidit sub sensu, quam imaginatio.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod si uerbum Augustini referatur ad intellectum, sic planum est quod

res

res

res

res

